

Studiedag over de coaching van stedelijke jongeren in een vrijwilligerstraject Verslag

Steden worden alsmaar groter, jonger en meer divers. Deze demografische trends brengen een toenemende druk op de publieke ruimte en complexere samenlevingsverbanden met zich mee. Daarenboven slaagt het onderwijs er niet in om aansluiting te vinden bij een deel van de stedelijke jongeren. De ongekwalificeerde uitstroom die daaruit voortvloeit, wreekt zich vervolgens op de arbeidsmarkt.

In deze context gaat JES dagelijks aan de slag met jonge vrijwilligers die vaak minder gebruik kunnen maken van de kansen die de stad biedt en die moeilijk hun weg vinden in het reguliere vrijetijdsaanbod. Samen met hen brengen we een positief verhaal dat de vrijwilliger, de buurt en de samenleving versterkt. De mogelijkheden, drijfveren en talenten van de jongeren zijn daarbij het vertrekpunt, niet hun deficit. De aandacht van de beroepskrachten gaat voornamelijk uit naar de coaching en begeleiding van de vrijwilligers.

Een volgende stap in het vrijwilligersbeleid van JES is uitzoeken hoe we jonge vrijwilligers kunnen ondersteunen in hun groeiproces als woordvoerder van hun generatie en als positief rolmodel voor de generatie die na hen komt. Dit (onder meer) door hen te ondersteunen in het opzetten van eigen initiatieven die een impact hebben op de stedelijke dynamiek. Met de input uit en de reflectie op de studiedag gaan we hiermee aan de slag in de komende beleidperiode (2018-2021).

Tijdens de studiedag Empowered by JES deelden we onze expertise in de vorm van presentaties, sofagesprekken, sprekers, getuigenissen en bezoeken aan JES-werkingen. In dit verslag consolideren we de boodschap van die dag. We geven een overzicht van onze tips & tricks en formuleren conclusies en aanbevelingen. Meer info over het programma, de presentaties en het beeldmateriaal zijn verzameld op www.jes.be/empoweredbyjes.

Tips & tricks

Hoewel we geen kant-en-klaar recept hebben om aan de slag te gaan met stedelijke vrijwilligers, kunnen we alvast deze tips meegeven:

Zet jonge vrijwilligers aan het roer van hun eigen traject

Geloof in de kracht en het talent van de jongeren: geef hen vertrouwen, verantwoordelijkheid en ruimte om hun eigen ding te doen. Bied daarbij voldoende ondersteuning en ruimte om te experimenteren. Door vrijwilligers mede-eigenaar te laten zijn van hun eigen traject, garandeer je betrokkenheid.

Creëer een veilige omgeving

Voor succesvolle vrijwilligerstrajecten is een omgeving waar vrijwilligers zichzelf kunnen zijn en zich op hun gemak voelen essentieel. Zorg voor mentale veiligheid en een goede persoonlijke band, maar bied ook voldoende uitdaging. Durf experimenteren, maak duidelijk dat niet lukken niet gelijk is aan falen. Voorzie voldoende tijd om veiligheid te creëren. De jeugdwerker speelt in dit proces een cruciale rol.

Beloon vrijwilligers

De rol van een materiële beloning mag je niet onder-, maar ook niet overschatten. Een onkostenvergoeding, gratis vorming of een trui van de organisatie zijn meestal niet de voornaamste drijfveren om een engagement als vrijwilliger op te nemen.

Koppel de materiële beloning los van waardering! Ook gebaren als een welgemeende dankjewel, een luisterend oor of gezellig samenzijn betekenen veel voor vrijwilligers en zijn een succesfactor voor een goede vrijwilligerswerking.

Rekruteer en investeer op voorhand

Ga niet (enkel) op het moment dat je vrijwilligers nodig hebt op zoek. Bind vrijwilligers aan je organisatie door doorheen het jaar te rekruteren en activiteiten te organiseren.

Investeer waar mogelijk in vindplaatsgericht werken. Wacht niet tot vrijwilligers naar je organisatie komen, maar zoek hen op in hun eigen omgeving en vertrek vanuit hun leefwereld.

Zet in op laagdrempeligheid

Laat jongeren hun eigen tempo bepalen en leg het initiatief bij hen. Geef hen de kans om stap voor stap vrijwilliger te worden, organiseer bijvoorbeeld enkele activiteiten als kennismaking met de werking of opstapmodules. Zo maak je de stap naar een vrijwilligersengagement minder groot.

Dialooggestuurde werking

Zoek een goed evenwicht tussen een vraag- en aanbodgestuurde werking. Plaats de jongere, zijn motivatie en omgeving centraal: pas je vrijwilligerswerking aan hun vragen en noden aan. Daag hen anderzijds ook voldoende uit door een aanbod te voorzien dat hen uit hun comfort zone haalt.

Ondersteun het leertraject van vrijwilligers

Zorg voor voldoende aandacht voor het leertraject dat vrijwilligers doorlopen. Neem de tijd om af en toe stil te staan, te reflecteren en waar nodig bij te sturen, voorzie voldoende coaching (individueel en in groep) en investeer in vorming.

Conclusies en aanbevelingen

Naar aanleiding van de studiedag namen we uitgebreid de tijd om intern en met externe partners te reflecteren over het werk dat JES verricht in het coachen van stedelijke jongeren in een vrijwilligerstraject. Hierbij delen we graag de conclusies en aanbevelingen:

De aanpak van JES werkt

JES slaagt er in om jongeren uit de grootstad met een superdiverse sociaal-economische en culturele achtergrond te bereiken, warm te maken voor en te versterken door vrijwilligerswerk.

We hanteren daarbij consequent volgende principes:

- JES werkt participatief: jongeren staan aan het roer van hun eigen traject en worden steeds meer mede-eigenaar van hun traject, buurt en stad.
- JES werkt competentiegericht: JES stimuleert vrijwilligers om zichzelf te (her-)ontdekken en hun competenties en talenten te ontwikkelen. We vertrekken daarbij vanuit de leefwereld, talenten en drijfveren van de jongeren.
- JES gaat geïntegreerd te werk: JES sloopt de muren tussen jeugdwerk, opleiding, werk en welzijn en benadert de jongere levensbreed.
- JES vertrekt vanuit een krachtenperspectief: er wordt aangestuurd op aandacht voor het positieve, de kracht en mogelijkheden, eerder dan op aanwezige problemen en risico's.
- JES werkt vaak in groep: groepsgerichte trajecten waarin jongeren in dialoog gaan en leren van elkaar als een sterkere leeromgeving en eigen aan het jeugdwerk.
- JES gaat steeds laagdrempelig en op maat te werk.

Vrijwilligerswerk maakt sterk

In onze steden lopen vele jongeren met talent rond, talent dat al te vaak onaangeroerd blijft. JES gelooft sterk in de meerwaarde die vrijwilligerswerk in deze context te bieden heeft. Het is een krachtige leeromgeving waarbinnen jongeren zichzelf en anderen beter leren kennen, en hun competenties en talenten ontwikkelen. De impact hiervan gaat verder dan het individu, ook de buurt en de samenleving worden versterkt. Door de vrijwilligerservaring te vertalen in competenties kunnen deze daarenboven gevaloriseerd worden in andere contexten zoals het onderwijs en de arbeidsmarkt.

... mits enkele voorwaarden

Een engagement op vrijwillige basis

Door vrijwilligerswerk op vrijwillige basis in te vullen, geeft het jongeren de kans zich te ontwikkelen vanuit hun eigen motivatie en iets terug te doen voor de samenleving. Zo ontstaan mooie resultaten met duurzame winst voor iedereen.

Een vrijwilligerstraject met tijd en ruimte

Jongeren hebben de pedagogische ruimte en tijd nodig om te kunnen groeien tijdens hun vrijwilligerswerk. Het is belangrijk een goed evenwicht te zoeken tussen erkenning voor hun talent en competenties en investering in hun leertraject. Geef hen ook ruimte waarbinnen ze mogen falen, met de nodige reflectie valt net daaruit veel te leren.

Onder begeleiding van een professionele jeugdwerker

Het is belangrijk om in onze succesverhalen van stedelijke vrijwilligers de hand te zien van een beroepskracht. Jongeren willen participeren en een vrijwilligersengagement opnemen, maar voor het doorlopen van een succesvolle vrijwilligerstrajecten met de doelgroep is de intensieve coaching en begeleiding van professionele werkers nodig. Zij creëren het kader waarbinnen vrijwilligers kunnen groeien door met de jongeren een vertrouwensband op te bouwen, hen te motiveren om een vrijwilligersengagement op te nemen, een luisterend oor te bieden en tijd te nemen om samen te reflecteren.

Jeugd(werk) verdient duurzame financiering

Naast investering in het onderwijs van de groeiende groep jongeren in de stad, is ook een duurzame investering in hun vrije tijd noodzakelijk. Met ad hoc interventies zet je het jeugdwerk niet in zijn kracht. Er is tijd en ruimte nodig om jongeren de kans te geven om deel te nemen aan het jeugdwerk: het is de plek waar ze zichzelf kunnen zijn en zich vanuit hun eigen interesses ontwikkelen. Ook de stedelijke jeugdwerker heeft tijd en ondersteuning nodig om het diverse jongerenpubliek maximaal kansen te bieden. Hij/zij is de essentiële succesfactor voor kwalitatief stedelijk jeugdwerk in het algemeen, vrijwilligerswerk binnen dit jeugdwerk in het bijzonder.

Het stedelijk jeugdwerk versterkt niet alleen de individuele vrijwilliger, het zorgt ook voor duurzame winst voor de buurt, de stad en domeinen als onderwijs en tewerkstelling. In een breder plaatje draagt vrijwilligerswerk zo bij aan een antwoord op de stedelijke uitdagingen en de zoektocht van jongeren in de stad naar zingeving en verbondenheid. Niet afdoende investeren betekent heel wat kansen onbenut laten.

Naar aanleiding van bovenstaande reflectie publiceerden we het volgende opiniestuk:

Een sterke stad dankzij een sterk jeugdwerk

Als sluitstuk van een geslaagde studiedag Empowered by JES en vanuit een rotsvast geloof in de kracht van jonge vrijwilligers in de stad, kropen we in onze pen.

Omdat jeugdwerk een antwoord geeft op stedelijke uitdagingen waar anderen dat schuldig blijven

De stad groeit, verjongt én verkleurt: de stedelijke bevolking wordt alsmaar groter, jonger en is superdivers samengesteld. Deze demografische trends brengen verschillende uitdagingen met zich mee die de laatste jaren niet meer uit het nieuws weg te denken zijn. De stad wordt onder meer geconfronteerd met een hoge jeugdwerkloosheid, een stijgend armoedecijfer, het onderwijs kent er een grote ongekwalificeerde uitstroom, de publieke ruimte staat onder een toenemende druk en er is een gebrek aan voor iedereen toegankelijke zinvolle vrijetijdsbesteding. Jongeren uit de stad die met deze uitdagingen geconfronteerd worden krijgen daarenboven vaak de boodschap dat ze hun verantwoordelijkheid moeten opnemen en dreigen perspectief te verliezen. Met gekende gevolgen.

Daar waar verschillende instanties een antwoord op deze uitdagingen schuldig moeten blijven, durven we te stellen dat het jeugdwerk deze jongeren wél perspectief geeft. JES beschouwt de stedelijke uitdagingen als een extra stimulans om te doen waar we goed in zijn: kinderen en jongeren laten groeien en blinken, hen versterken en ondersteunen. Veel jong talent in de stad blijft al te vaak onaangeroerd en krijgt te weinig kansen tot ontwikkeling. We kiezen er resoluut voor om jongeren te benaderen vanuit hun weerbaarheid in plaats van hun kwetsbaarheid, en in deze context heeft vrijwilligerswerk een absolute meerwaarde. Het biedt jongeren een

omgeving waarin ze volop kunnen experimenteren en hun talenten en competenties kunnen ontdekken en ontwikkelen. Jongeren waarvan vele het niet zouden verwachten, nemen als vrijwilliger verantwoordelijkheden op, verleggen hun grenzen en zetten activiteiten op ten dienste van de buurt. Met de talenten en competenties die ze tijdens hun vrijwilligerswerk ontwikkelen, kunnen ze ook op andere levensdomeinen aan de slag. Vrijwilligerswerk versterkt zo het individu, heeft een duidelijk impact op de buurt én draagt bij aan een antwoord op de uitdagingen die vandaag aan de grootstad verbonden zijn.

Iedereen winnaar

Een voorwaarde om vrijwilligerswerk in te zetten als een manier om jongeren te versterken is de intensieve coaching en begeleiding door beroepskrachten. Het zijn de professionele jeugdwerkers die er in slagen om de stedelijke jongeren te bereiken en met hen de cruciale vertrouwensband uit te bouwen. Ze motiveren hen om zich in te zetten voor hun buurt, creëren een context waarbinnen ze kunnen groeien, bieden een luisterend oor en nemen tijd om met hen te reflecteren over hun leren. Zij bieden de jongeren een omgeving waarbinnen ze zich kwetsbaar mogen en durven opstellen en waar het al eens fout mag gaan. Iets waar andere instanties vaak niet meer in slagen.

De stedelijke jongeren worden helaas te vaak gewezen op wat ze niet kunnen en waarin ze hebben gefaald. Het jeugdwerk daarentegen vertrekt vanuit wat ze goed kunnen en waarmee ze kunnen blinken, en dat werpt zijn vruchten af. Geef jonge vrijwilligers dus de kans om op eigen kracht en met de ondersteuning die zij zelf kiezen hun succes op te bouwen. Door de jonge vrijwilliger aan het stuur te zetten van hun eigen traject leidt vrijwillig engagement tot duurzame winst. Niet alleen voor de jonge vrijwilliger, maar ook de buurt, de stad en zelfs domeinen als onderwijs en tewerkstelling.